

LUD

Jedynе pismo polskie w Brazylii wychodzące dwa razy na tydzień.

Wydawca i Redaktor: Ksiądz Jan Pałka

PRENUMERATA: W Brazylii 10\$000 z góry, 11\$000 z dołu, półroczna \$5000; za przesyłką osobną, nie we wspólnych paczkach, dopłaca się \$3000; w Argentynie 6 pezów; w Europie 3 dolary; w Ameryce Południowej 250 dolarzy; w Urugwaju 3 pezy urugwajskie.

Adres Redakcji „Ludu”: Kurytyba — Aven. Dr. Jayme Reis 115
Adres dla listów: Kurytyba — Caixa Postal 155 — Paraná, Brasil

OGŁOSZENIA drobne do 5 cm. wysokości przez jeden tam: do 3 razy należy przysłać \$3000. — Ogłoszenia płaci się zawsze z góry, imażnej nie umieszczają się. Ogłoszenia można płacić znaczkami pocztowymi.

„O POVO“ -- Jornal polono bisemanal

Cena numeru 300 rejsów

W KURYTYBIE do nabycia w sklepach pp. Domańskiego, Krzyżanowskiego, R. Plekarza — Kubisa.

Wymowna statystyka

Ile dzieci chodzi do szkoły i jak opłacany jest nauczyciel?

Z chwilą gdy kolonista polski zapewni sobie byt materialny i ma opiekę duchową, jego starania zwracają się ku szkole. Budowa budynku szkolnego, starania o nauczyciela, zapewnienie mu przyzwoitej pensji, a w zmian dobrze prowadzona nauka dzieci to sprawa codzienna zawsze na czasie i która winna interesować w każdej kolonii wszystkich kolonistów. Tak przy-

najmniej należałoby sądzić; a jednak nie we wszystkich koloniach polskich sprawa szkoły jest traktowana należycie. Jedne kolonie obojętnie i zamożniej opłacają dzieci do szkoły i lepiej opłacają nauczycieli niż drugie kolonie choć liczniejsze i zamożniejsze. Patrzymy zresztą na statystykę w okręgu kurytybskim sporządzoną przez p. instruktora K. Lecha:

Stan poszczególnych szkół przedstawia się, jak następuje:

Municipjum i miejscowość	Dzieci w szkole	Uczy się języka polskiego	Godzin polskiego w tygodniu	Ilość oddziałów	Poromów	proc. opuszczonych lekcji	Opłaty dzieci	Subwencja	Pensja naucz. wraz z subw.
Munic. Kurytyba:									
Szk. Lud. w Kuryt.	50	50	18	4			2 3/8	300\$	300
Szk. Sióstr Aquid.	234	231	15	5/6			2-3-4		
Szk. Sióstr Paula Gem.	119	88	15	4/5			2-3-4		
Szk. Sióstr Abranches	252	126	12	3/6			2-3		
Szk. Sióstr Orleans	154	154	12	4/5			22	2	480\$
Szk. Sióstr S. Candida	98	96	18	3/5			14	4	
Kol. H. Sienk. w Kur.	45	45	18	3			1	8-10-12	
Munic. Araucaria:									
Szk. Sióstr Araucaria	102	49	10	3/4			3-4-5		
Rio Abaixo	70	52	18	3/5			5	3-5	120\$ 270
Taguaroa	33	33	18	3/3			11	4-5	120\$ 270
Ipiranga	42	42	18	3/4			13	3-4	120\$ 270
Szk. Sióstr w T. Coelho	74	71	18	3/4			11	2-3	200\$
Campina	30	25	12	3			Nie czynna		
Boça Nova	27	27	9	3/5			13	3	200\$ 300
Boa Vista	48	28	12	3/4			15	2 3/5	150\$ 310
Pocinho	28	28	Chwilowo				n/c	czynna	
Capoira Grande	63	53	18	3/5			8	4-5	120\$ 270
Municyp. Lapa:									
Contenda	16	16	15	3/4			2	3	150
Serrinha	83	83	18	3/4			5	3	180\$ 280
São Pedro	31	17	15	2/4			13	4-5	125\$ 225
Lagôa das Almas	40	40	12	3/4			5	7-500	155\$ 305
Matto de Dentro	50	48	12	2/4			8	2-5	200
Rio do Caixo	30	28	12	3/6			8	3-5	125\$ 225
Catanduvas	48	35	15	2/4			7	3	180\$
Pavão	33	33	12	3/4			8	7	125\$ 275
Campo Largo:									
Szk. Sióstr w O. Largo	168	50	12	2/4			?	3-500	
Rodelo	35	35	18	3/6			17	5	200
S. J. dos Pinhaes:									
Afonso Penna	18	18	18	3/3			11	4	160
Szk. Sióstr Murley	133	90	15	2/5			8	2	200\$
Malhada	30	30	15	2/3			8	4-300	120
Tamandare:									
Szk. Sióstr w D. Pedro	105	105	15	3/4			14	1 200	
Lamenha	40	40	18	2				2-250	90

Jak więc widzimy ze statystyki, różnice tak co do ilości dzieci uczęszczających do szkoły z niektórych kolonij, jak i co do wynagrodzenia nauczycieli są bardzo znaczne. Choć statystyka nie podaje liczby rodzin wymienionych kolonij, to jednak wiemy, że ilość uczęszczających do szkoły dzieci w niektórych koloniach jest stanowczo za małą. W innych znowu koloniach dzieci zbyt często opuszczają szkołę. Podobnie i wynagrodzenie nauczycieli nie idzie w równej stopie.

Naogół wynagrodzenie jest niższe, niż być powinno. Niektórzy nauczyciele otrzymują subwencję od rządu, część dopłaca Towarzystwo; jest jednak kilka szkół zwłaszcza zakonnych, które utrzymują się jedynie z niskich opłat dzieci za naukę. W 10 szkołach zakonnych uczy się 1960 dzieci polskich a 22 szkołach świeckich 808 dzieci polskich, czyli razem uczy się w polsku 1866 dzieci. Według teoretycznych obliczeń p. instruktora K. Lecha w samym okręgu kurytybskim nie uczęszcza do szkół polskich około 1300 dzieci polskich.

KONCERT P. PROF. WŁAD. NEUMANA w Kurytybie

Koncert p. prof. Władysława Neumana zapowiedziany na najbliższą niedzielę (29-go b. m.) w sali Związku Polskiego zbudził żywe zainteresowanie wśród całej kolonii polskiej w Kurytybie. Zainteresowanie się recytałem skrzypcowym p. Neumana jest zupełnie zrozumiałe, gdyż p. Neuman jest nietylko najlepszym naszym skrzypkiem-wirtuzem w Brazylii stale osiadłym, ale i bezsprzecznie najlepszym wśród skrzypków jakich tutaj znamy. Renoma p. Władysława Neumana jako pierwszorzędnego solisty nie datuje się zresztą od czasów kiedy przybył on do Parany. Już przed wojną światową, ukończywszy najwyższy kurs koncertowej gry na skrzypcach we Wiedniu w tamtejszej „Akademii Muzyki” u profesorów światowej sławy jak Ondricek i Seveik rozpoczął p. Neuman karierę skrzypka-wirtuozu szeregiem koncertów w Polsce, Austrii i Italii. Występy te miały ogromne powodzenie o czym świadczą wycinki z gazet polskich, niemieckich i włoskich, w których jednogłośnie chwala p. Neumana jako skrzypka bardzo wytrawnego, podnosząc w szczególności jego przepiękny ton i wysoką kulturę muzyczną. W ubiegłym roku koncertował p. Neuman w Polsce przed mikrofonem „Polskiego Radia”, a pochlebna zmienka o tych wstępach czytałismy swego czasu w „Il-Kurjerze Krakowskim”. W koncercie niedzielnym odegra p. Neuman szereg pięknych utworów muzycznych, a że sposobności usłyszenia dobrej muzyki w Kurytybie jest mało, więc śpieszymy w niedzielę 29 b. m. na koncert p. Neumana.

Bilety wstępu nie drogie, są do nabycia w Konsulacie lub w Związku Polskim u p. Wróbla, przyczem połowa dochodu przeznaczona jest na Związek. Po koncercie odbędzie się zabawa taneczna.

Kartka z dziejów Ameryki Południowej

Szymon Bolivar (W SETNA ROCZNICĘ ŚMIERCI BOHATERA) 1830 — 1930

W r. 1808 cesarz francuski Napoleon I. zmusił króla hiszpańskiego Karola IV. do złożenia korony i upokorzył, srodze syna jego Ferdynanda; poczem tron opróżniony przydzielił bratu swemu Józefowi. Gdy wieść o tem dotarła do Ameryki Południowej w koloniach, które należały do korony hiszpańskiej, zawrzało. Potomkowie starej szlachty osiadłej od wieków nad La Platą w Chile, Peruwji, Nowej Granadzie i Wenezueli, pielęgnujący tradycje konkwistadorów, wierzonych zawsze Koronie i Kościołowi, z oburzeniem odwrócili się od rodziny królewskiej. Zresztą niezadowoleni byli z jej rządów i z pogardą śledzili stosunki na dworze madryckim. Dawno już kiełkująca myśl o oderwaniu się od Hiszpanji i ogłoszeniu niepodległości zaczęła teraz naprawdę zajmować umysły zapalonych patriotów, aż wreszcie padło hasło do walki otwartej z znieprawioną matczyną. Na czele ruchu wyzwolenczego stanął na podium generał argentyński San Martin, a na północy legendarny wódz Simon Bolivar.

Berlin do Londynu. Przysiączył się zbliżać triumfem Napoleona i koronacji jego na cesarza. Nastęhał się też do syta opowiadał o walkach w Ameryce Południowej, które przyniosły wolność Stanom Zjednoczonym. Zapatrzone więc w Napoleona i Waszyngtona, postanowili, po powrocie do ojczyzny Ameryki Południowej wywalczyć jej niepodległość. Z zapalem młodego mężczyzny — liczył wówczas zaledwie 26 lat — zabrał się do werbowania ochotników. Wyposażył ich własnym kosztem i z ogromną wiarą w zwycięstwo zszedł do boju. W tym czasie umiera mu żona. Nie krępowany już niczem rzucił się z wojskiem na wroga i wywołał w r. 1809 wojnę z Hiszpanią. Otrzymał partyzantów z Wenezueli, Ekwadoru, Górnej Peruwji i Nowej Granady. Kraje te jeden po drugim odrywały się od macierzy i ogłaszały niepodległość. Wojna z początku była zmianna i mało korzystna dla powstańców. Kilkakrotnie Bolivar wypędzał Hiszpanów z Wenezueli. Po dotkliwej porażce w Puerto Cabello zwyciężył znowu pod Lastoguanes. Ale wojska jego licho uzbrojone, a jeszcze gorzej wyćwiczone, nie wytrzymały ataków regularnej armji hiszpańskiej, zwłaszcza gdy z Europy przybyły jej w pomoc oddziały wytraw-

nych żołnierzy, wypróbowanych w wojnach napoleońskich. To też wnet poniósł zupełną klęskę pod La Puerta i zaledwie uszedł z życiem.

Mimo niepowodzeń, Bolivar nie upadał na duchu i coraz to nowe sztykował bandy, które niękal nieprzyjaciela, wierząc niezłomnie w ostateczne zwycięstwo. Jak silna była ta wiara, obrazuje następujące zdarzenie. Pod Pativilca zapadł ciężko na febrę. Do nawpół żywego wodza przystępuje wojak zaufany i pyta nieśmiało: — Co Wasza Ekscelencja zamierza teraz uczynić? — Zwydźydl wyszeptał śmiertelnie błąd bohatera. Niezadługo też stanął znowu na czele swych powstańców i po licznych ufareszkach pobit sromotnie Hiszpanów pod wodzą generała Morillo, najzaciętszego swego wroga. Było to w roku 1817. C. d. n. Józef Stańczewski.

Wiadomości z Polski

10 TYSIĘCY ŻYDÓW OSIEDLI SIĘ NA ROLI W PIŃSZCZYŹNIE.

W Wilnie bawi przedstawiciel komitetu żydów amerykańskich tak zwany Jointu dr. Kahn. Odbył on konferencję z przedstawicielami kupców przemysłowców i rzemieślników żydowskich w sprawie ewentualnego osiedlenia nadwyżki żydów rzemieślników na roli.

Na cele kolonizacji miałyby być obrane tereny na Pińszczyźnie. Komitet amerykański miałby dostarczyć odpowiednich funduszy na nabycie większych obszarów w Pińszczyźnie i odpowiednie ich zagospodarowanie. Według projektu 10 tysięcy żydów miałyby być osiedlonych na roli.

TRAGICZNY LOS RODZINY POLSKIEJ, ZBIEGŁEJ Z ROSJI BOLSZEWICKIEJ

Donoszą z Wilna: Przed paru dniami wieczorem na odcinku granicznym Krasie przeszedł na polską stronę z Rosji sowieckiej rodzina Juszkiewicza, składająca się z ojcem, dwoma dziećmi i siostrą Juszkiewicza Zbiegłi byli do niedawna właścicielami kilkudziesięciu dziesięcin w Rosji sowieckiej, które zostały im zabrane przez kolektywizację. Przeciwno zabieraniu inwentarza chciała zaprobstować żona Juszkiewicza i uderzyła komisarza w twarz, lecz rażona kulą, padła trupem na miejscu. W rezultacie cała rodzina znalazła się w więzieniu i odzyskała wolność dopiero niedawno. Razem z Juszkiewiczem przybył 20-letni parobek, choć umysłowo. Jest on synem sąsiada Juszkiewiczców, który wraz z rodzicami osadzony był w więzieniu, gdzie wszyscy przechodzili okrutne męzar-

Misje św. w Ponta Grossa

nie będąc świadkiem straconia rodziców — chłopak stracił zmysły i dopiero wówczas został zwolniony z więzienia. Nieszczęśliwym zaopiekowały się władze polskie.

SZTURM BANDY CYGANÓW NA PLEBANJE

Na plebanję w Tęgorbierze w powiecie nowosądeckim przybyły trzy cyganki z wędrowną bandą, którą rozłożyła się obozem pod wsią.

Ponieważ cyganki żebrały w natrętny sposób, ks. proboszcz Staszczak kazał je siłą usunąć. Cyganki udały się natychmiast do bandy, która sprowadziła na plebanję.

Cyganie przypuścili regularny szturm do probostwa, wybijałi wszystkie szyby — przyczem zranili kamieniami siostrę proboszcza — Annę Staszczak i organistę Stanisława Musiałę.

W chwili, kiedy cyganie wyalili już drzwi i wdzierali się do wnętrza domu, nadbiegli proboszczowi na pomoc wieśniacy. Cyganie na widok chłopów uzbrojonych w widły i kosy — zbiegli do lasu gminy Tymowa. Policja zarządziła natychmiast obławę. Wszystkich cyganów ujęto.

Z Brazylii

Paraná.

MISJE ŚW. W S. MATHEUS

W sobotę, dnia 28 b. m. polscy misjonarze Ks. Szymbor i Ks. Bieniasz rozpoczną głosić misje św. w kościele parafjalnym w S. Matheus.

Misje potrwać cały tydzień

DROBNE WIADOMOŚCI.

— W miejscowości Jacaraha w pobliżu Paranaguá mieszkało kilka rodzin polskich.

Widocznie jednak nie znaleźli tam dobrych warunków bo w ostatnich dniach wymigrowali w inne miejsce.

KURTYBYA

Z MIESIĘCZNEGO ZEBRANIA «OSWIATY».

Ubiegłej niedzieli odbyło się zebranie Zarządu «Oświaty».

Obecni członkowie ucciliłi pamięć zmarłego członka «Oświaty» s. p. Stefana Witostawskiego. Następnie Zarząd uchwalił jednorazową zapomogę 60\$000 dla szkoły w Lamenha, oraz pokryć część wydatków z okazji Zjazdu Stowarzyszeń «Dzieci Marii» w Abranches w sumie 100\$000.

Również, zarząd «Oświaty» uchwalił przyjąć z pomocą materialną szkołę polskiej w Bateias de Baixo (S. Catharina).

Dyskutowano także nad sprawą przysięgnięcia do Centralnego Związku Polaków w Brazylii.

Wreszcie uchwalono kilka drobniejszych spraw odnoszących się do administracji «Oświaty».

Z SALI SĄDOWEJ.

Przed Trybunałem Sądu toczyła się w tych dniach rozprawa sądowa przeciw Augustowi Kamarowskiemu oskarżonemu o zabójstwo Karola Hirta w dniu 11 listopada 1928 w Kurytybie.

Kamarowski uwolniony był od winy w pierwszej instancji sądowej w grudniu 1928 roku.

W drugiej instancji w czerwcu 1929 został Kamarowski skazany na 24 lat więzienia.

Obecnie w trzeciej instancji został Kamarowski uwolniony.

São Paulo.

ZA WIELE JEST HAŁASU W STOLICY.

Mieszkańcy stolicy São Paulo skarżą się, że zbyt wielkie hałasy uliczne wyczerpują ich nerwy, i piękne miasto staje się dla nich nieznośnym piekłem.

Nie mogą spać, ani pracować ani też zżywać odpoczynku.

Od 1-go czerwca b. r. kolonja polska w Ponta Grossa miała zaszczyt gości Wielb. Księży Misjonarzy Szymbora i Bieniasza. Przez cały ten czas kościół był wypełniony pragnącymi słowa Bożego; gdyby te Misje św. były trwały cały miesiąc, mimo to jednak nie wydałyby się za długie.

Niemam słów do opisanja wrzeń jakie zrobiły na nas słowa płynące z ust tych Bożych Apostołów a które jeszcze więcej pogłębiły w nas wiarę otrzymaną przy chrzcie św. Ezy i skrucha obecnych były najwymowniejszym dowodem, że praca Czciogodnych Misjonarzy nie poszła na marne i że wydała ona plon przebijający niebiosa. Te duchowną ucztę zawdzięczamy także i naszemu Czciog. ks. Proboszczowi, który w trosce o dobro dusz powierzonych Jego opiece, zaprosił i sprowadził nam tych lekarzy ran dusz naszych zadanych ciosem grzechu.

Rozdzierającym był moment, gdy nastąpiło przebłaganie Boga!

za wszelkie niewierności i wzajemne przepaszanie się i przebaczenie sobie obecnym. Widzianie się wtedy tylko okrzykowane w różnych kierunkach pragnące powyciągane ku pojednaniu się zwaśnionych, zaś lewica ścierał każdy tzy płynące tak, że niki już nawet nie starał się robić to układkiem, gdyż każdy czuł, że mu z tem jest dobrze — spotęgowało się to jeszcze więcej gdy nastąpił moment przepaszania się parafjan z proboszczem, naród z płacząc rzucał się na kolana w największej skrucha a Czciogodny kapłan pełen łez w oczach ze wzruszenia nie mógł słowa wymówić tylko błogosławił na znak, że wszystkim przebaczo a i o przebaczenie prosił Ogólny szloch był na to odpowiedzia.

Czciogodny Księżę Proboszcza i Wy Przeważni Księża Misjonarze — za to oście dla nas uczynili niech Wam Bóg zapłaci. Krzyż misyjny będzie nam przypominał nasze przyrzeczenia i wdzięczność w modlitwach za Waszą pracę. **Albin Orłowski.**

NAJLEPSZY SPOSÓB UCZCZENIA ROCZNICY.

Sekretarz Spraw Wewnętrznych p. Oswaldo Aranha rzucił myśl uczczenia 100-letniej rocznicy rewolucji, która przypadnie w 1935 roku w ten sposób, że do tegoż roku usunie się w Stanie Rio Grande do Sul analfabetyzm.

Myśl tę przyjęli wszyscy z wielkim uznaniem; profesorem wielu szkół normalnych zabrali się do walki analfabetyzmem.

Także i poza profesorami wiele osób poświęciło się tej sprawie organizując konferencje.

Również i Polacy z równym zapałem powinni przystąpić do walki z analfabetyzmem, najpierw posyłając dzieci swe do szkoły, a także zachęcając niedbałych w tym względzie sąsiadów.

RZĄD UDZIELIŁ KREDYTÓW.

Stanowy Rząd Riograndeński udzielił kredytu różnym instytucjom w sumie 4 200 000\$000.

Również na budowę nowej katedry w Porto Alegre rząd uchwalił 100 kontów.

Telegramy

— Polska podpisała traktat handlowy z Rumunją.

— Dr. Rodrigo Octavio udał się z Polski do Paryża.

— Bolszewickie gazety oskarżają Polskę, iż gotuje się do wojny z Sowietami.

— Ojciec Św. przyjął na posłuchanie kleryków Kolegium Lacińskiego-Amerykańskiego, którzy ukończywszy swe studia powracają do swych diecezji w Brazylii, Argentynie, Chili, Kubie, Wenezueli i Meksyku.

— W Chicago upał dochodzi do 36 stopni w cieniu. Wiele osób dostało udaru słonecznego.

— Na zebraniu komisji budżetowej niemieckiego «Reichstagu» odrzucono większością głosów wniosek rządu, by poselstwa niemieckie w Rio de Janeiro, Buenos Aires i Santiago zamianić na ambasady.

— Koronacja rumuńskiego króla Karola II ma się odbyć 21 września w Alba Julia.

Iskierki z całego świata.

— Do Francji wyjeżdża w obecnym miesiącu 4320 robotników z Polski.

— W Kanadzie płoną olbrzymie lasy. Wskutek panującej posuchy nie można opanować ognia. Obawiają się, czy pięć grup robotniczych nie straciły życia.

— W Genewie zawałił się hotel, w którym mieszkali przeażnie emigranci. Jeden jest zabity i 20 rannych przeważnie ciężko.

— Kupcy arabscy zakupili w Polsce większą ilość broni.

— W Krakowie w szpitalu Siostr Miłosierdzia zmarł Ks. Biskup Marian Ryx, ordynariusz diecezji Sandomierskiej.

A TO CI BOHATER!

Ze strachu przed żoną uciekł na dach.

W Wiedniu dorożkarz niejaki Ferdynand Haberband powrócił do domu dobrze podchocony i rozpoczął sprzeczkę ze żoną, w trakcie której, dawszy widocznie za wygraną, biegł ze schodów i zaczął uciekać przez ulicę.

Żona wybiegła za nim i z okrzykiem: «Trzymajcie, trzymajcie!» — pędziła za mężem. W pogoni za niewinnym człowiekiem wzięła udział i publiczność.

Nagle Haberband znikł w jednym z domów i ujrano go do piero w oknie na trzeciem piętrze na schodach prowadzących do strychu. Wydał on się przez okno na sąsiedni dach i usiadł na rynnie Uczyniło to olbrzymie zbiegowisko. Dwom poliżjanom udało się z narażeniem własnego życia na pół obłąkanego ze strachu małżonka na dół sprowadzić, poczem odprowadzono go na policję.

Gdy ochłonął z przerażenia, oświadczył, że doznał takiego strachu przed żoną, iż nie wiedział gdzie uciec i co robić.

A COŻ TO ZA NIUŻYTY CZŁOWIEK.

— Pożycz dwadzieścia milrejsów — rzekł po przyjacielsku p. Józef Czarniecki do p. Stanisława Białeckiego.

— Nie mam burknął opryskliwie p. Stanisław.

— No, to dziesięć.

— Nie mam!

— Pięć.

— Nie mam ani rejsal!

— No, daj chociaż «charuta».

Pan Stanisław zachnął się.

— Co do licha. Nie mam «charutów» na rozdawanie.

— No, to powiedz chociaż, która godzina?

— Poszedł precz!

Oburzony takim sobkostwem p. Białeckiego huknął nieużytką w szczerkę, pawalił na ziemię i chwyciłszy za krawat począł go dusić.

Uduszeniu sobka sprzeciwił się poliżjant.

Jest do wynajęcia

lub do SPRZEDANIA dom drewniany ze wszelkimi zabudowaniami, oraz z dużym lotem ziemi w pobliżu linii tramwajowej. Blizsze wiadomości w Redakcji «Ludu».

Prenumeratę «Ludu» zapłacił Panowie!

Po 10\$00':
Ksawery Minikowski, Roguska, Józefa Dec, Robert Jaszczarski, Józef Jaraś, Hieronim Kamiński, Alberto Momo, Józef Przybysz, Jan Smarzewski, Antoni Andrzej, Stan. Owik, Wład. Wilkoszyński, Antoni Trybak, Stefan Pawlak, Jan Stadulski, Józef Zimola, Wiktor Niesiołowski, Andrzej Chrupek, Paweł Kot, Wincenty Pokojski, Kazimierz Kucharski, Józef Kudawiec, Piotr Brażniński, Tomasz Kurmiesz, Jan Kawa, Kaut, Jan Gajewski, Wojciech Luda, Józef Przymus, Wład. Niewola, Roman Babiniak, Andrzej Przybysz, Józef Kawa, Wawrzyniec Folda, Józef Babiniak, Karol Horobiński, Wojciech Patykowski, Władysław Olszewski.

ROZNIĘ:

Stan. Lesnik 21\$, Adam Rwers 21\$, Józef Sobozya 11\$, Maurycio Firmino 32\$, Julian Seisla 5\$, Julian Przemolski 20\$, Edward Skarbak 6\$, Jerzy Łącki 3\$, Wład. Łaskowski 3\$, Wojciech Majak 15\$, Marcin Tarnowski 75\$00 Stan. Felki 13\$.

C. d. n.

CENY ARTYKUŁÓW SPOŻYWCZYCH

Cukier biały mielony kg.	\$700
— rafinowany kg.	\$650
Ryż (cattete) kg.	13000
Ryż (agulba) kg.	12200
Ryż (czarny) kg.	\$600
Bataty angielskie kg.	\$800
Smalec kg.	34500
Mięso suszone kg.	34000
Mąka pszenka kg.	\$900
Mąka mączkowska kg.	\$900
Mąka kukurydziana kwarta	24000
Kawa kg.	24800
Herwa-mate kwarta	38600
Wino parańskie butelka	10500
Masło kg.	89000

KURS PIENIĘDZY

Złoty polski	19160
Dolar	98190
Lira włoska	448
Frank francuski	3364
Angielski funt szterling	41700
Reż argentyński	36257
Frank szwajcarski	13613
Reż urugwajski	78798
Marka niemiecka	24800

POSZUKIWANIA

Poszukiwane są następujące osoby:
1) Marian Majowski zamieszkały dawniej w Vera Guarany a obecnie przyspuszczalnie w Kurytybie.

2) Kacimierz — dzieci 4, p. Tomassa Łacińskiego z Grabowa, Wielkopolska a który wyemigrował do Brazylii przed 40 laty.

3) Marianna z Szawczyków Pec, (ewentualnie jej dzieci) pochodząca ze wsi Różka, gmina Zwierzyniec, powiat Łęka, w sprawie spadkowej po zmarłym Franciszku Szawczyku.

4) Krywicki Jan i Mikołaj. Poszukiwani lub ktoby wiedział o ich miejscu zamieszkania zechce się skontaktować z Konsulatem R. P. w Kurytybie.

POSZUKIWANIA

Maria Kozłowska z domu Baldyga zamieszkała w Kurytybie, poszukuje ciotki **Marejanny** i wuj **Walentego Szarmachów**, urodzonych w wsi i w gminie Łyse, Kolo — Polska, którzy wyemigrowali do Brazylii mniej więcej temu 38 lat.

Ktokolwiekby znalazł miejsce ich, lub ich dzieci, pobytu, niech łaskawie zawiadomi Redakcję «Ludu», Aven. Dr. Jayme Reis 116 — Curityba.

HAMBURG-AMERIKA LINIE

Jeżeli pragniecie jechać do **EUROPY?**

Radzimy wam odwiedzić naszą firmę by się poinformować o podróży **ŚREDNIEJ KLASY** okrętów firmy:

HAPAG:

- (Hamburg — Amerika Linie)
- General Mitre
- General Belgrano
- General Osorio
- General San Martin
- General Artigas

Powyższe okręty mają też 3-cią klasę
CASA HACKRADI — Curityba
Rua 15 de Novembro 502 — Tel. 900 — Caixa postal 490

Koloniści

DOŚWIADCZENI
W RZEMICTWIE
UŻYWAJĄ TYLKO
MASZYN OD
FIEHY:

Casa Hackradt

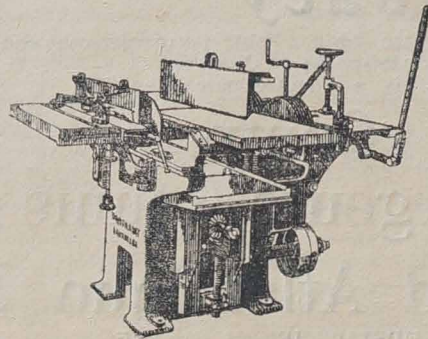
CURITYBA, Rua 15 de Novembro 502.

CAIXA POSTAL 420.

Potrzebna jest od zaraz
dziewczyna
DO POMOCY W SKLEPIE
tak samo potrzeba kilku
STOLARZY
oraz
ROBOTNIKÓW
do politurowania
Informacji udziela
TIBURTIUS & CIA.
przy Rua 15 de Novembro 568
obok Grande Hotel Moderno
w Kurytybie

Maszyny do obrabiania drewna marki **DANCKAERT**
maszyn te mają tak zwane **mancaes de esphe-
ras. S. K. F.** które ułatwiają pęd wskutek czego zużywają
bardzo mało siły napędowej.

WSZELKIE PRZYRZĄDY DO MASZYN

Pasy **Highflex**,
Motory elektrycz-
ne **Ganz electric**,
Pasy transmisyjne
Oleje lakirowe,
Nobel
Brothers..

Stały skład w Kurytybie

Alberto Silva & Cia

Rua Comedador Araujo N. 95

Caixa postal 215 -- CURITYBA -- Telefon 1056

SPRZEDAŻ NA DŁUGIE SZŁATY. -- CENY FABRYCZNE

Cruzeiro Pilsen i Pomba

Sa to znakomite piwa na lato

APTEKA „TIRADENTES“

Aptekarz **KUNO KLEEMANN**

Kurytyba — Praça Tiradentes 37 — Telefon 1084

Bogaty skład nowo sprowadzonych artykułów drogerijnych i apte-
karskich, krajowych i zagranicznych, perfumarii, mydełek, artykułów
gu nowych, aulin i t. d. — Recepty lekarskie wykonuje się sumiennie
i po cenach umiarkowanych.

W aptece tej udziela kilku lekarzy porady lekarskie.
MÓWI SIĘ PO POLSKU.

HOTEL POLSKI W POBLIŻU
STACJI KOLEJOWEJ
HOTEL do COMMERCIO
Rua Barão do Rio Branco 763
CURITYBA.

Uprasza Szan. Rodaków o lie-
zno odwiedzanie, gdzie znajdują
smaczne potrawy i rzetelną ob-
sługę, czystość i poważanie ro-
dzinne.
Gospodarz **JAKÓB BORYCA**

Wszelkie informacje
o Biletach Okrętowych i Do-
kumentach udziela
ANTONI OŁDAKOWSKI
Av. Luiz Xavier 28 — Curityba
Zgłoszenia przyjmują od godziny 6-jej
rano do 8-tej wieczorem.

OKAZJA!

Z powodu wyjazdu sprzedaje się
tanie **BOTEQUIM** na ulicy Barão
do Rio Branco 382.

BIURO ADWOKACKIE

Ludwika Wolskiego

Rua Brigadeiro Franco 28
CURITYBA

Będzie to w waszym własnym interesie zwiedzić skład

Casas Pernambucanas

Praça Cel. Eneas Marques — dawniej Praça da Ordem

Nasze materiały sprzedajemy bez pośrednictwa pośredników fabrycznych. Zleżonych materiałów nie mamy; wszystkie świeżo sprowadzone z fabryki; cen
materiałów są bajecznie niskie. Nasze ceny są równe dla wszystkich. Co tydzień otrzymujemy transport nowości. Kolory są trwałe.

WIELKI WYBÓR W PLUSZACH I KOŁDRACH WSPANIAŁYCH GATUNKÓW „PADRÕES“.

możę? Jestem w jej mocy; coż mi więc
przyjdzie z tego, choćbym została hra-
biną Reichenbach?

— Nie zna pani Pauli i zbyteczną
są te wszystkie środki ostrożności —
odpowiedział Fuchs. — Niech pani tylko
wypełni zobowiązania względem nas, a
Paula niezego więcej żądać nie będzie.

— O, znam ją lepiej, niż ty! Obci-
wość jej jest nienasycona i nigdy nie
zdełam jej zadowolnić. To jest złe stwo-
renie bez serca, i ja ci mówię, Jerzy
jest nigdy z nią nie będziesz szczęśliwy,
naturalnie, jeżeli trwasa w zamiarze oze-
nienia się z nią.

Przebiegłymi wzrokiem obserwowa-
ła podłego, który siedział przed nią
zamyślony.

— Chcąc więc jednym zamachem
zawrócić jej podłe zamiary, postanowi-
łam na zawsze opuścić pałac Reichen-
bach i osiaść za granicą.

Fuchs aż jęknął.
— Na miłość boską, łaskawa pani,
Proszę pani, to nie może być! — zawo-
łał żywo.

Kamilla, uśmiechając się ironicznie,
wrzuciła ramię.

— Naturalnie, że będzie mi bardzo
ciężko spełnić to postanowienie — od-
powiedziała wdychając. Nie innego mi
nie pozostało, jeżeli mi się nie uda
uwolnić od Pauli.

— O, pani moja! — zawołał Fuchs,
rzucając się przed nią na kolana — za-
wierz mi! Jestem twoim sługą i niewol-
nikiem i z radością zrobię wszystko, co
każesz! Ale zostań tu pani, nie od-
jeżdżaj!

Kamilla westchnęła.

— Ach, co ty możesz dla mnie?
Paula jest twoją narzeczoną i kochasz
ją. Nie użyjesz gwałtu względem niej,
a ona nie odda dobrowolnie listu, któ-
ry w jej rękach jest najstraszliwszą bro-
nią przeciwko mnie.

— Odda go, odda, przysięgam pa-
ni! Oż mi obchodzi Paula, jeżeli pa-
ni mnie obdarza swoją łaską? — zawo-
łał Fuchs.

— Sam sobie wyznaczysz nagrodę
za dostarczenie mi listu — powiedziała
Kamilla z radością.

Na podziękowanie wyciągnęła do
Jerzego rękę, którą on pochwycił i uca-
łował.

Po pięknych ustach Kamilli przewi-
nął się ironiczny, pogardliwy uśmiech

Była pewna wygranej.
A Fuchs nie myślał już o napom-
nieniach Pauli.

Wyobraził sobie, że Kamilla kocha
go prawdziwie, ale dama nie pozwalała
jej wyznać mu tego.

— Ach pani — wyjął pełen za-
chwytu — mogę więc odważyć się pod-
nieść oczy na ciebie? Możeś mieć na-
dzieję? Czy naprawdę jestem tym szczę-
śliwym, tym innym?..

— Tak! — ledwie dosłyszalnie szep-
nęła Kamilla.

— Ale Paula stoi między nami!
— O! nie ośmieli się szkodzić nam,
pani! — zapewnił Fuchs.

— Nie masz pojęcia, do czego zdol-
na jest zakrośna i nieprawdząca kobie-
ta. Paula może zgubi, choćby sama zgi-
nąć miała. Za dużo wie o mnie. Gdy-
byśmy jej nawet odebrali ten fatalny
list, to została przy niej wszystkie mo-
je tajemnice. I ty nie unikniesz niebez-
pieczeństwa, bo Paula nie oszczędzi ci-
bie i zemści się strasznie.

Fuchs ponuro spuścił głowę.

— Ma pani rację! — mruknął. —
Paula groziła mi już zemstą i lękam się,
że spełni groźby, skoro się dowie o na-
szej czaięcej schadzce.

— Widzisz więc sam, drogi Jerzy,
że oboje mamy powody obawiania się
tej zdradliwej, mściwej kobiety — od-
powiedziała Kamilla. — Musimy ją ko-
niecznie opełznąć, i to prędko.

Fuchs zbladł. Nie przyszłoby mu
tak łatwo poświecić kobietę, którą ko-
chał dawniej.

Kamilla zauważyła jego wahanie i
powiedziała żywo:

— Przecież nie chcę jej śmierci.
Znajdziemy inny środek, zabezpiecza-
jący nas od jej zemsty. Nie chcę cię
wcale usposobić zła dla Pauli.

— Jeżeli ona jest wrogiem pani, to
i ja jestem jej wrogiem! — zawołał go-
rąco, otrząsając się z obaw. Nie, pani,
jeżeli chcemy się od niej uwolnić, nie
ma innego sposobu, jak zamknąć jej
usta na zawsze.

Mówił, nie wahając się ani chwili,
ze straszną stanowczością. Kamilla try-
umfowała, bo dopięła swego.

— A jak usuniemy Paulę, to pani
już nie wyjdzie z pałacu? — pytał Fuchs
z niepokojem. Wtenczas nie będzie się
czego obawiać. Przypuszczam, że hra-

Na prawo znajdowały się drzwi
tajemniczego pokoju.

Pomimo strachu, Dora zastanawia-
ła jedną myśl: gdzie on był? Po co wy-
chodził z domu na cały kwadrans?

Doktor ablażał się tymczasem do
drzwi.

Czy spostrzeże Dorę?
Nie zdawało się.

Wyjął klucz z kieszeni płaszcza i
włożył go w zamek.

Dora drżała, przycisnęła się do ścia-
ny i wstrzymała oddech.

Myslała, że niebezpieczeństwo już
minęło, kiedy naraz doktor podniósł
światło do góry i obejrzał się na wszy-
stkie strony.

Spojrzenie jego padło na oświetlo-
ną postać Dory.

Przełaski się strasznie, lecz zapano-
wał nad sobą i szybko podszedł do niej.

— Co to ma znaczyć, Doro, spie-
gujesz? — zapytał surowo. — Czego tu
szukasz po nocy? Dawno już stoisz tu?
Mów!

W głosie jego przybliżyła tajona
trwoga.

Patrzył badawczo w trupio-błąda
twarz starej kobiety.

Dora nie próbowała nawet bronić się.
Zejmując ręce, mówiła drżącym
głosem:

— O, mój Boże! mruż z twog! Co
za straszna rzecz widział moje oczy!
Mówiąc to, spojrzęła na drzwi z
nieopisaną trwogą.

Doktor zrosłamiał odrazu o czem
mówiła.

Oczy jego dziko zapłonęły, schwy-
cił niańkę za ramię i dysząc ciężko mó-
wił z rozpaczą:

— Nieszczęsna, co ty zrobiła? O,
jaki głupiec ze mnie, że nie pilnowałem
się baczenie! Jak zabezpieczyć się od
zdrady? Ha, musisz milczeć, Doro! Ani
słowo o tem, co tu widziała, nie powin-
no wyjść z ust twych. Nie ruszysz się
stąd, póki nie przysięgniesz na wszystko,
co masz najświętszego, że milczeć bę-
dziesz, jak grób!

— Mam milczeć, panie doktorze? —
wyjąkała. — O, jakżeś mogę? Jeżeli to
prawda, co widziałam, a nie złudzenie
wyobraźni, to nie mogę trzymać tego w
tajemnicy, bo już nieprzewidzianym
nieszczęściom mogę zapobiedz tym spo-
sobem.

— Cicho, Doro! — szepnął doktor.

— Mówię ci: Musisz milczeć! Musisz, al-
bo ja cię smuszę! Cale moje życie za-
leży od tego!

Dora, szlochając, salamala ręce.
— Boże mój! co mam robić? — ję-
czała. — Milczenie w tym razie byłoby
brodnią.

Doktor przekonał się, że nie nie
wskóra rozkazem, ani prośbą.

Zdecydował się tedy na rozpęta-
ny krok.

— Ohej! ze mną, Doro, do tego
pokoju — powiedział nagle. — Widzia-
łaś już trochę i na nie by się nie zdało
ukrywać resztkę przed tobą. Chodź, dam
ci wyzyspujące wyjaśnienia, a ty osą-
dzaj sama, czy będziesz w stanie mnie
zdradzić czy nie!

— Mam wejść z panem? — zawo-
łała pół z przestraszeniem, pół z radością.

— Boisz się? Myślisz, że zrobię ci
co złego? — odpowiedział młody doktor,
boleśnie dotknął.

— Nie, nie, panie doktorze — za-
pewniała. — Ja ufam pani!..

— Więc chodź! — nalegał doktor i
wziął ją za rękę, chcąc poślgnąć za
sobą.

Dora nie bała się doktora, strachem
tylko przejmowała ją myśl o tem, co
zobaczyła w pokoju. Wahala się jeszcze.
W końcu poddała do drzwi.

— Jeszcze jedno, Doro, — szepnął
doktor poważnie — do czasu nie wy-
jdiesz już z tego pokoju! Będę cię tu
bardziej potrzebował, niż w Wigmunta
Escheburg.

Nim Dora zdołała się opamiętać,
doktor otworzył drzwi i szybko wpochnął
ją do tajemniczego pokoju.

— Znikniez dla świata, nikt nie
powinien domyślać się, gdzie się po-
dziewasz! — mruknął pod nosem.

Wszedł za Dorę i zamknął drzwi.
Jedkich niesłychanych tajemnic do-
wie się tam Dora?

ROZDZIAŁ XXXI.

Zdrada.

Jerzy Fuchs nerwowo przechadzał
się przed pawilonem w hrabiowskim par-
ku i z niepokojem spoglądał na drogę,
wiodącą do zamku.

Oczekiwał na Kamillę.
Naznaczyła mu schadzke tutaj, aby

AVISO

Rodacy

Chcący sprowadzać rodziny z Polski jak również osobiście udający się do Ojczyzny.
Korzystajcie z najlepszej pory do podróży.

Comp. Chargeurs Reunis Sud Atlantique

PRZEDSTAWICIEL NA PARANĘ:

P. TEOFIL G. VIDAL

RUA 15 DE NOVENBRO N. 605.

AGENCI FIRM:

- Ladislau Bukowski, **Ponta Grossa** — Parana — Praça Beirão de Guaratua N 4 — Caixa postal 174.
- João Szklaniarz — **Prudentópolis** — Parana — Praça 16 de Novembro 4.
- Albin Piotrowski — **Ivahy** — Parana.
- Ludovico Hawryluk — **Iraty** — Parana.
- Stanisław Głuszczński — **Marechal Mallet** — Parana.
- João Zawadzki & Cia — **Fluviópolis** — Parana.
- Wł. Kasprzak — **Rio Claro** — Parana.
- Kółko Rolnicze, adres Ks. Porzycki — **São Mathous** — Parana
- Francisco Pasternak — **Itayópolis** — **Alto Paraguassu** — Estado Santa Catharina.
- Czesław Sopsa, **Tres Barras** — Francisco Bojarski, **Ouro Verde**

BILETY OKRĘTOWE

do

POLSKI

SPRZEDAJE SIĘ BILETY OKRĘTOWE DO POLSKI PO CENACH SPECJALNYCH NA SPŁATY WYGODNE

W Casa Bancaria — Salamão Guelmann

Praça Dr. Generoso Marquez 18 —

Curityba

PROŚCIE O INFORMACJE.

Polski Hotel BRASIL

położony w pobliżu dworca kolejowego. Piękne i wygodne pokoje wynajmuje się z utrzymaniem. — Przyjmuje się stołowników. Obiady wysyła się do domu. W każdym czasie są do nabycia ciepłe i zimne potrawy, oraz doborowe trunki i szarucko. Kuchnia doskonała. Ceny od 6\$ do 15\$ dziennie; na dłuższy czas bierze się taniej. Automobil na dworcu. Telefon 822 — Rua Floriano Peixoto 722 — Curityba.
Właściciel: **Leopold Reyntak.**

Meble Luksusowe

Meble Malowane

w różnych kolorach. — Ceny niesłychanie niskie.

CASA DALL STELLA

Rua CAN. LOPES 261 i 263 CURITYBA

S'mierć Mrówkom

FORNICIDA w proszku jest jedynym środkiem, obronny waznych ogrodów i pól przed atakami mrówek. Używa się bez ognia i bez wszelkich przyrządów.

Można kupić we wszystkich sklepach Dostawa na Stan:

Jan Woźniak

Rua Commendador Araujo 271 CURITYBA

Apteka Polska

Założona w roku 1877.
JOÃO VIDAL NETO

Curityba — Rua Floriano 22 — rog Mar. Deodoro — Parana — Telefon 319.

Wielki wybór w drogerjach. Produkty chemiczne. Lekarstwa narodowe i zagraniczne. Recepty zatwierdzone szybko z największą ostrością.

Konsultant: D-rów Moreira, Borges de Macedo i t. d.

Najtańsza apteka w mieście. Zażądaj zamówienia w dzień i w nocy. Mówi się po polsku.

Poradnik dla LUDZI

poleca zażywać przeciw wszelkim chorobom tak zwany preparat Bayera

Aspirina

który reguluje krew i wzmacnia chorego

Lekarze z całego świata polecają

to cenne lekarstwo **CAFIASPIRINA**,

która nie szkodzi ani na serce ani na nerki.

Lekarstwo to leczy bóle głowy, zębów, uszu, nerwaigii, reumatyzmu zaziębienia, przeżyczenia i t. d.

VANADIOL Grande Tonico Phosphatado

Oczywista krew i wzmacnia nerwy. Co dzień wydaj recepty na to lekarstwo medycy Brazylji i Argentyny, hiszpańskie profesora: Dr. Miguel Conde, Austrojęzyki, Juliano Moreira, Recha Paria, Rubião Meira, Dr. Diogo Ferris, Dr. Walter Saug, Dr. Luc. Guabarro i inni lekarze.

Sklep

Artykułów Spożywczych Rocha Piekarza, Spółka Tomasz Kubis

Kupujemy i sprzedajemy wszelkie produkty krajowe. — Posiadamy świeże towary spożywcze oraz napoje krajowe i zagraniczne.

SPRZEDAJEMY NAJLEPSZE

Nawozy Sztuczne i Makę Kostną

PRAÇA CORONEL ENEAS 30, RÓG SÃO FRANCISCO — CURITYBA

CENY BARDZO NISKIE.

Przedsiębiorcy i Kupcy ogłaszajcie się w „LUDZI”

Fiwo IMPERIAL PILSEN z ATLANTYKI równa się z Czeskim piwem PILSEN

— 118 —

moż rozmówić się z nim w ważnej kwestii. Dawno już minął czas naznaczonej przez nią, a jej jeszcze nie było. Wieszor już przeszedł i ciemna noc panowała w parku.

Podstępny był w niemym kłopotcie. Jak sobie czytelnik przypomina, u-mówił się z Paula, aby zejść się w pawilonie tego samego wieszora.

Kiedy jednak Kamilla wyjawiała mu swoje życzenie, powiedział pokojowo, że nie może się stawić na oznaczoną godzinę i prosił ją, żeby przyszła później.

Gdyby jednak Kamilla pozostała z nim dłużej, Paula mogła ich zejść razem, a może nawet przyjść weźniejszej, niż jej pani. O tem spotkaniu myślał Jerzy z trwogą.

Przeklinał niesłowność Kamilli. Zdało mu się, że najlepiej zrobi odhodować.

Jeszcze Kamilla przyjdzie i nie zastanie go, to wróci do zamku, a on uniknie grozącej mu katastrofy.

Zabierał się do odfajkowania, kiedy naraż posłyszal lekkie kroki na drodze i oczom jego ukazała się ciemna postać.

Kto to był? Kamilla czy Paula?

Szybko schował się za drzewo.

Gdyby to była Paula, to nie chciałby się jej pokazywać. Miał nadzieję, że nie znalazłszy go, wróci.

Postać zbliżyła się do pawilonu.

Z bezgranicznym zdumieniem poznal Fuchs, że nie była to żadna z oczekiwanych kobiet, ale mężczyzna!

Kto to mógł być? Może jakiś obcy?

Fuchs obserwował go uważnie.

Obcy człowiek nie spostrzegł go, zbliżył się do drzwi pawilonu i otworzył. Potem wstąpił i zamknął je po cichutku za sobą.

— Co to ma znaczyć? — mruknął podstępny, potrząsając głową. — To nie może być hrabia, bo pojechał po południu do miasta, w odwiedziny do barona Eschenburga i, o ile wiem, nie wrócił jeszcze. Więc musi to być ktoś obcy. Co on jednak może mieć do roboty w pawilonie i skąd ma klucz?

Podczas kiedy podstępny rozmyślał i sam nie wiedział, co ma robić, na drodze zamajaczyła znova jakaś postać i szybko zbliżyła się do niego.

Teraz to już napewno była Kamilla. Pospieszył na jej spotkanie.

— Ah, to wy, panie Jerzy? Długo pan czekał?

— O tak, myślałem nawet, że pani już nie przyjdzie — powiedział z wymówką.

— Nie mogłam przyjść weźniejszej przez Paula. Zdało się, że podejrzewa nas, pilnowała mnie też ciągle. Ale teraz jesteście już bezpieczni.

— Czy hrabia wrócił już z miasta?

— Nie jeszcze, ale wróci niedługo.

Dlaczego się pytasz?

— A więc ten ktoś, który wazdził tylko co do pawilonu, to musi być ktoś obcy.

— Co? — zawołała Kamilla z przestraszeniem. — Jest ktoś w pawilonie? Jakżeż to może być?

Fuchs opowiedział jej wszystko, co widział, a Kamilla postanowiła przedsięwziąć wszelkie środki ostrożności.

— Musimy zbadać natychmiast — zawołała stanowczo, — kto tu wszedł takim tajemniczym sposobem. Jesteś uzbrojony, panie Fuchs?

— Naturalnie, proszę pani, noszę przy sobie rewolwer i noż myśliwski.

— To pięknie! Chodź za mną!

Z temi słowy podeszła do pawilonu. Przed drzwiami zatrzymała się i słuchała.

Wewnątrz było cicho i ciemno.

Zagadkowy przybysz nie zapalił nawet światła, przyczem ostre zdarzenie miało mocno niezwykły charakter.

— Niech pani otworzy drzwi — szepnął Fuchs, stojąc przy niej z rewolwerem w ręce, — ja pójdę naprzód.

— Chyba tu nikt nie wchodził, bo drzwi są zamknięte — odpowiedziała cichutko Kamilla.

— A może ten ktoś wszedłszy, zamknął je od środka? — powiedział Fuchs.

Kamilla obróciła cichutko klucz w zamku, pchnęła drzwi i weszła.

Znalazł się w zupełnej ciemności. Pawilon posiadał tylko jedno drzwi, a przez okna nie można było się wy dostać, bo były bardzo małe, a przytem zamknięte okiennicami.

Kamilla zapaliła szybko woskowy stozek, a Jerzy jednym skokiem znalazł się na środku pawilonu.

Kamilla weszła za nim i zatrzaśnęła drzwi za sobą.

Oboje pilnie przebiegali oczami oświetloną przestrzeń, i aż krzyknęli ze zdziwienia, bo w pawilonie nie było nikogo.

— 119 —

— Cóż to znowa? — zawołał Fuchs i zapalił kilka świec, a światło zaalało cały pokój. — Nie ma nikogo? No, to on się chyba schował?

Zajrzał pod stół, podnosił firanki u okien, naprzód, nigdzie ani śladu...

— Nie szukaj już! — zawołała Kamilla. — Nikt nie mógł się tu schować!

— A więc on musiał uciec!

— I to niemożliwe, bo musiałby uciekać przez te drzwi.

— Teraz, to już nie umiem wytłumaczyć sobie tego zainknięcia — wyjąkał Fuchs dzwienne zaniepokojony.

— Omylił się pewnie kochany Jerzy! — uśmiechnęła się ironicznie Kamilla. — Nikt pewnie nie wchodził do pawilonu.

— Ale gdzież tam! — odpowiedział Fuchs z przekonaniem. — Widziałem postać tego mężczyzny tak dobrze, jak patbi teraz widzę. Wszedł tu z pewnością. A że nie wyszedł, więc musiał się schować. Może tu jest jakiś ukryty gabinet albo coś w tym rodzaju?

— Nie, nie — zapewniła go Kamilla. — To nie może być. Światła otwartymi oczami. Ktożby tu wchodził?

Fuchs upierał się ciągle przy swoim.

Przeszukał dokładnie ściany, nawet podłogę, nigdzie nie znalazł ukrytych drzwi.

Kamilla usiadła na fotelu i przypatrywała się bezowocnym poszukiwaniom podstępnego z pół ironicznym, pół niecierpliwym uśmiechem.

— Dosty tego szukania! — zawołała. — Mam pomówić z tobą o ważnych rzeczach, a czas uchodzi; jak hrabia wróci z miasta, będę musiała być w pałacu!

Fuchs usłuchał i usiadł naprzeciwko pięknej kobiety, malowniczo opartej na jedwabnym wozgłowie.

— Pamiętaj jeszcze, panie Jerzy, że obiecałeś służyć mi wiernie? — zaczęła.

— Naturalnie, wielmożna pani — odpowiedział skwapliwie. — Myślę, że dotrzymałem dotąd obietnicy?

— Niezupełnie — odpowiedziała poważnie, patrząc mu w oczy przenikliwie. — Podeszłście mnie: ty, panie Fuchs i Paula.

Fuchs złął się i poruszył niespokojnie na krześle.

— Łaskawa pani niesprawiedliwa jest względem mnie — powiedział obrażonym tonem.

— Może! Dowiem się zaraz, czy pan szerszy jest od Paula. Odpowiadaj, panie Jerzy, ale pamiętaj, mów prawdę: miał Erwin żyje, czy nie?

Wyprostowała się i z niepokojem czekała na odpowiedź.

— Cóż za pytanie! — zawołał żywo Fuchs. — Naturalnie, nie żyje! Czyż Paula mówiła inaczej? — zapytał.

— Nie, ale ja wam obajgu nie wierzę, — ale ja przysięgam pani...

— No, już dobrze — przerwała Kamilla łaskawie. — Muszę się przysnąć, że byłoby mi o wiele przyjemniej dowiedzieć się, że dziecko żyje, — dodała chyttrze.

— Hm! — mruknął Fuchs, wzruszając ramionami — to, co się stało, już się nie odstanie, niestety! Można wiedzieć, czemu pani życzyłaby sobie, aby dziecko żyło?

— Bo śmierć jego już nie jest mi potrzebna — powiedziała spokojnie.

Fuchs spojrzał na nią zdumiony, nie rozumiejąc o co jej chodzi.

— Przecież on przeszkadzał pani! i śmierć jego miała dla pani wielkie znaczenie. Hrabia nie ma już spadkobiercy i na panią, jako przyszłą żonę, spada cały jego majątek.

— Nie na mnie nie spadnie — odpowiedziała chłodno Kamilla, — bo nie wyjde za niego!

Fuchs odniósł z przerażenia.

— Nie? — wyjąkał błąd i wzruszony. — Łaskawa pani żartuje!

— Wezle nie!

— Ależ, mój Boże — ja nie nie ro-zumiem! Czy są jakie nieprzewidywane przeszkody?

— Nie. Mam dwa powody, dla których zmieniam zupełnie poprzednie postanowienia. Hrabia nie o tem jeszcze wie.

— O, niech mi pani powie, co za przyczyna, a może zdołam ją usunąć.

— Przedewszystkiem, — nie kocham już hrabię, a innego od niedawna — powiedziała Kamilla podstępnie. — Ale przytem, nie mam ochoty być niewolnicą Paula. A musiałabym nią być, gdybym została hrabiną Reichenbach.

— Ależ... ja nie pojmuję tego — jękał Fuchs, coraz bardziej zmieszany — niewolnicą Pauli...

— Więc nie wiesz, Jerzy, że Paula tajemnicza i jak tylko zechce, zgubi mnie